

Ismerkedés a Sztanyiszlavszkij-Dancsenko Balettszínházzal

Az Eszmeralda tavalyi bemutatója a Szegedi Szabadtéri Játékokon csak íze-
lítő volt a szovjet balettmű-
vészetből. Aki látta, felejt-
hetetlen élményként zárta
magába, mint amelyre szíve-
sen és sokszor visszaemléke-
zik. A moszkvai Sztanyiszlav-
szkij és Nyemirovics-Dan-
csenko Opera és Balettszín-
ház együttesének múlt eszt-
endei bemutatkozása után
érthető most a fokozott ér-
deklődés, amellyel várja
Szeged a Jeanne d'Arc-ot.

Hogy színház és mű meny-
nyire össze tudott forni,
azt az Eszmeralda előadása
tavaly már megmutatta. A
Jeanne d'Arc is így szerepel
már a nagyhírű színház éle-
tében. Egyet és más sike-
rült is közelebből meg tud-
ni a Moszkvai Sztanyiszlav-
szkij és Nyemirovics-Dan-
csenko Opera és Balettszín-
házzal, valamint a Jeanne
d'Arc keletkezéséről és ed-
digi pályafutásáról.

Nagy művek, nagy művészek

A színház opera- és balett-
együttese korábban külön-
külön theátrumot képviselt
és csak a nagy honvéd há-
ború időszakában egyesültek,
s ezzel »házon belül« is
egyenjogúvá vált a balett az
operával. Ez a lépés azon-
ban csak kezdete volt a ba-
lettagyúttas későbbi és mai
sikeresorozatainak. Egy-
egy útszakaszt nagy művek
és nagy művészek fémjele-
nek, mint például a *Lola*,
egy spanyol történelmi té-
májú balett, amelyben a
főszerepet az azóta fiatalon
elhunyt rendkívüli tehetség,
Maria Szorokina alakította.

A Loláért Sztálin-díjjal
tüntették ki a színházat, Ma-
ria Szorokina pedig az ér-
demes művész címmel. Sze-
repekorát azóta V. T. Bout
és E. E. Vlaszova vették át,
akiket kettős szereposztás-
ban mint Szent Johannát
üdvözölhetjük majd a Sze-
gedi Szabadtéri Játékokon.
Vlaszovát és művészetét
már ismerjük. Bout pedig
majd most mutatkozik be,
mert tavaly ilyenkor egy
délamerikai vendég szereplés
miatt nem tudott együttesé-
vel Szegedre jönni.

A klasszikus témájú mű-
vek mellett természetesen
szerepel a színház életében
kisebbségi alkotások bemutatása
is, a nagy állomásokat azon-
ban mindig nagy művek je-
lentették, mint például a
Hattyúk tava, amelyet V. P.
Burmejszter Sztálin-díjas, az
SZSZK és az Ész SZSZK
érdemes művésze átforgat,
s az addigi elképzeléshez és
a játékközpontúhoz több drá-
mai egységet adott koreo-
grafiájában.

Reprezentáns alkotások

Az Eszmeralda 1948-ban
lépett a színpadra, 1957-ben pe-
dig a Jeanne d'Arc, mint két
olyan nagy mű, amely a
szovjet balettművészetnek
igazán reprezentáns alkotá-
sa. A Jeanne d'Arc 1959 vég-
én Leningrádban is bemu-
tatásra került tíz más darab-
bal együtt, mintegy kétho-
napos vendég szereplésben.

Bout, Vlaszova, Vinogra-
dova, hogy csak néhány ne-
vet említsünk —, a szovjet
balettművészet fiatal nevelt-
jei művészetükkel méltó hí-
re tettek már szert, s nem
kevésebb Viktorina Kriger
balerina is, aki szerzősége-
t is vállalt V. P. Burmejszter
mellett a Jeanne d'Arc
megalkotásában. A férfiak
közül a kiemelkedő karakter
szerepeket A. A. Klejn, M.
E. Liepa, V. V. Csirijov és
J. M. Kuznyecov áll az él-
vonalban.

Nemrég vitték színre és
sikere Krisztics jóságos
szerző *Ohridi legenda* című
művét saját rendezésében,
majd bemutattak egy ked-
ves balettet, az *Erdő nim-
fáit*, a nálunk is jól ismert
Csicsinadze rendezésében.

A Jeanne d'Arc csak Szegeden

A napokban Szegedre ér-
kezett A. Sz. Lejbman, a
Moszkvai Sztanyiszlavszkij
és Nyemirovics-Dancsenko
Opera- és Balettszínház igaz-
gató-helyettese, röviddel
megérkezése után visszautaz-
zott Budapestre, egyrészt az
együttes érkezésének előke-
születei, másrészt az »együt-
tesnek többnapos budapesti
vendég szereplése ügyében.
A Jeanne d'Arc szegedi előadá-
sai után — ezt még részle-
teiben sem mutatják be má-
sutt — ugyanis három alkal-
lommal, augusztus 13, 14 és
16-án az Állami Operaház-
ban vendég szerepel az együt-
tes. Bemutatásra kerül Gri-
sina rendezésében a *Kalóz*
című balett.

A Byron Child Harold cí-
mű romantikus elbeszélő
költeménye nyomán született
balettnak, amelynek zenéjét
A. Adam szerezte — 1856-
ban a párizsi Nagyoperában
volt az első bemutatója. A
Kalóz-t most átdolgozva, De-
libes zenéjével kiegészítve
mutatják be. A főszerepet,
a szépséges Medorát Sz. Vi-
nogradova, az OSZSZK ér-
demes művésze táncolja,
felváltva B. T. Bouttal, aki
E. E. Vlaszova után máso-
dik szereposztásban a
Jeanne d'Arc címszerepét
táncolja a Szegedi Szabadté-
ri Játékok színpadán.

Vidéki körút

A moszkvai opera- és ba-
lettszínház együttesének
énekes és balettszólístái au-
gusztus 15-én a margitszigeti
szabadtéri színpadon is
szerepelnek. Műsorukban ro-
mánok, duettek, operariák,
szólótáncok és táncképek
váltják egymást. Az opera-
énekesek között találjuk Ni-
na Isakovát, az OSZSZK
érdemes művészt, Vivel
Gromovát, Valentina Kaje-
csenkót, Eduard Bulavint és
Arkadij Tolmazovot. Mint
balett szólótáncos fellép:
Mira Redina, az OSZSZK
érdemes művésze, Sofia Vi-
nogradova, Natalia Pavlova,
Mihail Szolop és Alekszej
Csicsinadze balettművésze.

A több napos szegedi és
budapesti vendég szereplés
után a moszkvai opera- és
balettszínház együttesének
egy csoportja négy énekes-
sel és hat szólótáncossal
több vidéki városban is fel-
lép. Előzetes értesülésünk
szerint Sztálinváros, Miskolc,
Debrecen és Pécs szerepel a
fellépések programjában. A
vidéki turnékon magyar
szimfonikus együttes kíséri
a szereplők fellépését.

L. F.

A ma kutatói készítik elő, amit holnap az ipar termel

A Szegedi Tudományegyetem Szervetlen és Analitikai Kémiai Intézetének munkájáról

A Szegedi Tudományegye-
tem árkádosi Beloiannisz té-
ri épületében, a 7-es számú
patinás kapun át jut be a
látogató a Szervetlen és
Analitikai Kémiai Intézetbe.
A csendes szobákban jelen-
tős és eredményes tevékeny-
séget végeznek a tudomány
munkásai. Sokirányú a
megbeszélte munka, amely
gondos alaposággal, vége-
eredményben mindig a gya-
korlatnak, az életnek szól.

Öt irányban

Az intézet természetesen
részt vesz a vegyész- és
gyógyszerészhallgatók kép-
zésében és ezzel együtt foly-
tatja a széleskörű kutató-
munkát. Az intézet oktató-
és kutatógárdája újabban a
Magyar Tudományos Aká-
adémia reakciókémiai cso-
portjával bővült. Ide kell
még számítani az egyetemi
hallgatók jelentős részét is,
akik mint tudományos diák-
köri tagok vállalnak részt a
kutatói problémák megoldá-
sában.

Az intézet öt főirányban
végez kutatásokat, vizsgálá-
tokat és ezek mind a kémiai
reakciókémia sikkján talál-
koznak. Ennek a fontos tu-
dományos területnek nem-
zetközileg is elismert műve-
lője dr. Szabó Zoltán akadémikus, kétszeres Kossuth-
díjas, az intézet vezetője.

Földgázhasznosítási probléma

De mi a feladata a reak-
ciókémikának? Az, hogy
vizsgálja a különböző anya-

gok egymáshatásakor be-
vetérmék átalakulásokat idő-
beli lezajlását, ezen belül
annak megállapítása, hogy
a folyamatban szereplő egyes
elemi reakciók milyen se-
bességgel futnak le, és ho-
gyan függnek a különböző
kísérleti feltételektől, mint
amelyek a hőmérséklet,
nyomás, összetétel stb. Ha
mindezeket a hatásokat meg-
ismerjük, csak akkor tes-
kinthetjük a kémiai folya-
matot felderítettnek, és ek-
kor nyílik lehetőség arra,
hogy az adott reakciót irá-
nyítsuk.

Ezért minden alapkutatás
jellegű vizsgálat, melynek
célja az általános törvény-
szerűségek feltárása, a köz-
vetlen gyakorlati alkalma-
zás szempontjából nemcsak
jelentős, hanem nélkülözhe-
telen is. Erre példaként a
népgazdaság szempontjából
jelentős földgázhasznosítási
problémát említhetjük. Köz-
ismert, hogy a nagymennyi-
ségben rendelkezésre álló,
illetve előállított szénhidro-
gének, mint például a me-
tán, propán, bután, értékes
tüzelőanyagok és igen jelen-
tős a felhasználásuk ilyen
módon. További kérdés
azonban, nem lehet-e ezeket
az anyagokat a tüzeléstechno-
logiai alkalmazásokon kívül
még gazdaságosabban fel-
használni, például a kémiai
nagyipar alapanyagainak
előállítására. Ennek megva-
lósításához a szóban forgó
szénhidrogének oxidációs
reakcióit kell megismerni.
Ezért foglalkozik az intézet
hosszabb idő óta a különbö-
ző szénhidrogének oxidáció-
jának kutatásával.

Jelenségek felderítése

Ugyanígy értelemben le-
het szólni azokról a vizs-
gálatokról is, amelyeket a
katalízis és inhibíció jelen-
ségének felderítése céljá-
ból folytatnak. Egy-egy ké-
miai folyamat ipari alkál-
mazása akkor jöhet szóba,
ha a kismértékű reakció elég
gyors, és a kívánt terméket
kellő mennyiségben és tisz-
taságban szolgáltatja. A leg-
több reakció elég lassú és
nem egyirányú (több anyag
is keletkezik), ezért gondos-
kodni kell annak gyorsításá-
hoz is.

Az intézet kutatásainak
eredményei már eddig is
sok segítséget adtak a gya-
korlatnak, s a maguk esz-
közeivel hozzájárulnak má-
sodik öt éves tervünk célki-
tűzéseinek megvalósításá-
hoz is.

Dér Endre:

ASSZONYYSORS

(2)

3.

Thékné szeme megint ijesztőre tágult:

— Egy szemet! Lehet az rendes nő, aki egy család-
gyerekes férfit bolondít el? Egy utolsó, egy mocsk!

Kétfelér, feldúlt arcával a fűdikre emlékeztetett.

— Pedig én csendes vagyok, — mondta fáradtabban —
én nem bántok senkit, ha a háziakra rájön a veszekedhet-
nek, inkább bezárkózok. De ezt nem lehet túrni. Ez nem
élet. Hát ezt érdemeltem én, mondja? Tudja, ki volt Thé-
Károly hat éve, mikor megismertem? Egy nikhaj, egy
koldus senki. Sovány volt, mint a kisujj, és semmi sem
érdekelte. Tudja maga, mit evett, mielőtt hozzám jött
volna? Jó volt, ha kenyérré futotta és cukortalan teába
aprított, azt zabálta napjában kétszer, az volt az összes
ennivalója. Én kiváartam a koszból, piszokból, ember-
tettől, és ez a hála...— Dehát... mondjon kokréumot, mondjon el sorjában
mindent, — vetettem közbe — a régi dolgokat én is isme-
rem.Zakogni kezdett, s mivel hirtelen nem tudott beszélni,
egy kis fűzetecskét nyomott a kezembe. »Napló« olvastam
a fedeléről. Thék Károly naplója. Felesaptam találmára:
»1954. július 19. Elméltetés az élet nihiljéről«.

S a cím után a többi:

»Első feleségem, akit nagyon szerettem, elhagyott.
Egy piktorral szokott meg, majd azt is otthagya. Ivott, a
lakására különféle férfiak jáltak, pár deci italtól eladta
magát. Elszállt. Rólam pedig hallani sem akart... On-
gyilkosságot követtem el, nem sikerült. Mindenem odave-
sztem, jóidőre az egészségem is, mert egyre az asszony-
adottságait rendeztem. Mikor felépültem, megint érte dol-
goztam, mint az állat, mert ha egészen leégett, egy-két
óra visszajött hozzám. Így aztán sose volt semmim. Ak-
kor jött egy asszony, vékony, sovány, nagyszemű nő, aki
igyekezett mindenért kárpótolni, s akit halálból feleségül
vettem. Sohas szerettem. Ő mindent megtett értem. Spó-
rolt pénzt felruházott, leste a gondolatokat is... Csó-
kolni akart és szeretni cserébe. Gyűlöltem érte. Gyűlöl-
tem a jószágát, az adakozó kedvét, a rajongó arcát, a ke-
zes kezét. Gyűlöltem minden gondolatáról, legszíveseb-
ben elkergettem volna. De sohas tettem. Ő tervezett, én
jóváhagytam, ő társaságba hívott, én nem mentem, ő csa-
ládát akart, én nem akartam«.Ahogy eddig értem, hirtelen fölneéztem az asszonyra.
Már nem sirt, sőt nevetni próbált, úgy magyarázta:— Egyszer nekem valaki azt mondta, hogy mindig
ahhoz ragaszkodunk legjobban, akire a legtöbbet áldoz-
tuk. — Megint elkomolyodott:— Ez így is lehet. Én annyit áldoztam már érte, nem
csak pénzt, nemcsak anyagilag segítettem ki, de testem-
lelkem tönkrement bele. Hát csak nézzem rám... — és
már megint sirt. — Én már tizenhat éves koromban ar-
ról álmodoztam, ha egyszer férjhez megyek, a férjem ma-
gas lesz és szőke, gyerekeim lesznek, akik édesen tudnak
majd kacagni, lesz virágos kertem és szép otthonom, ahol
jóbarátokat fogadunk és... higgye el, nekem soha nem
volt szerencsém a férfiaknál. Csak pár napig jártak utá-
nam, aztán legkésőbb egy hét múlva már faképnél hagy-
tak. Olyankor mindig a tükörbe néztem. De nem voltam
csúnya. Csak, mint a legtöbb nő. Talán szigorú az ar-
com, talán az nem tetszik a férfiaknak rajtam. De higgye
el, csak magamhoz vagyok szigorú. Egyszer meg is kér-
deztem egy társaságban, árulják már el, mi az oka, hogy
engem nem szeretnek a férfiak. Valaki így válaszolt:
Nézzé, maga jó haver, jószívű, kedves ember, rendes mun-
katárs, de maga mellett senki sem érzi, hogy nővel van
dolga. — Azt hiszem, ennek a férfinak igaza volt. Most
legalább is neki adok igazat.

Aztán jött Karcsi, igaz?

— Karcsi én akartam. Makacsul. Talán azt a ko-
noságot nem szeretik a férfiak bennem. Talán az a szo-
katlan és férfias bennem, ha én akarok valamit, azt tüz-
zön-vízen át véghezviszem. Mikor láttam, hogy Karcsi
éhezik, elhívtam magamhoz és vacsorával kínáltam. Reg-
gelit a gyárba vittem neki, az ebédjét befizettem. Lestem
a gondolatát is. Egy hét múlva már nálam akart aludni.
De csak nyolc hónap múlva engedtem meg neki. És nem-
sokára »úgy« magadtam.— Akkor hát mind a ketten akarták — jegyeztem
meg és újra az óramra néztem.— A gyereket is csak én akartam — mondta kemé-
nyen. — A gyerekek ma is ragaszkodnak. Ha apja nincs
is, az anyja megmarad neki. — Konok, sőtét szeme rám-
izzott: — Maguk azt mondják, hogy védik a családot,
hogy a család mindennek az alapja. Egy család nem le-
het férfi nélkül.Felgyúrtasodott, s könnytelenül, szigorúan, gyűlölet-
tel mondta:
— Adjak vissza a férjemet!Alighogy betettem Thékné mögött az ajtót, halkán
csengetnek hármat. Végre. Ez ő lesz... Erzsike, Husztiné.
Kicsit késik is a megígért önéletrajzzal, de most ez
nagyon jól jön. Egyre attól tartottam, hogy összeszalad-
nak Théknével. Kinos lett volna.Már ez is furcsa érzés, ahogy ajtót nyitok. Boldog is
vagyok, amiért megint láthatom, de az agyam hasogatja
az őrlő szó: »Nála volt!« Tényleg Karcsitól jön?Erzi mosolyog. Tiszta szemmel, tiszta arccal, mint
akinek olyan a lelkiismerete, mint a friss hó. Hogy hogy
tud mosolyogni? Ezek után? Felfoghatatlan.— Nehezen készült el — nyújtja mentegetőve az
önéletrajzot, melyet az elhelyezése miatt kértem tőle. —
Csak három elemim van.

5.

»Három elemim van csupán, nem tudok fogalmazni,
az életemet szeretném elmondani röviden, amire emlék-
szem.23 éves vagyok. Három gyereke van, a legidősebb
nyolcéves, a legkisebb négy. Mind a három lány. Legsi-
kerültebb Évi, a középső kislányom. Ő áll legközelebb
hozzám. Ica, a nyolcéves, tisztára az apja. Nem én ne-
veltem hat éves koráig, hanem a dedánya. Ők külön nagy
gond nekem. A legkisebb gyermekem beteg. Meg se tud
mozdulni, nem beszél, nem jár, azt mondja az orvos, nem
gyógyul ki soha. Hogy adjam intézetbe, ahol megfelelően
tudják gondozni. De az apja nem engedi. Azt mondja,
nem bánának vele jól. Talán ez a beteg gyerekeket két
össze leginkább a férjemmel.

Én sose szerettem a férjemet. Mászt szerettem.

Még tizenégy éves se voltam, mikor nagyanyám ké-
résére felvettem az apólonaképzőbe. Elmondta nagyanyám,
hogy az én anyám velem nem sokat törődött. Nem is ty-
dott volna. Mikor megszülettem, ő is csak tizenöt éves-
en szült. Cigánylány volt. Szép cigánylány. Úgy tudott
táncolni, mint a madár. Talán a kis Évi lányomnak van
olyan finom mozdulata, mint neki lehetett. Takaros volt,
hát megakadt egy falusi ember szeme is rajta. Parasztem-
ber az én apám, de csak akkor vette el az anyámat, am-
ikor lemondott rólam, és a nagyanyámnak adott. Most
már járok hozzájuk, úgy megyek oda, mintha haza men-
nék. Szeretik a gyerekeimet is. Különösen Évit. Dehát
amikor nagyanyám engem beadott az apólonaképzőbe,
akkor még nem sokat törődtek velem.

(Folyt. köv.)